

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS ĮSTATYMO NR. XI-1196 2, 7, 15, 18, 19,
21, 23, 24, 26, 27, 29, 33, 37, 38, 39, 40, 41, 411, 42, 43 IR 45 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
(toliau – Projektas)
(TAP-20-1207; TAIS NR. 20-6598(2))**

2020-07-14 Nr.NV-1952

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 2 straipsnyje keičiamo Pilietybės įstatymo (toliau – Įstatymas) 7 straipsnio 11 punkte siūlomas naujas atvejis kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti ir kitos valstybės pilietis: asmuo, kuriam nesukako *20 metų* ir kuris gimdamas įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę, o kitos valstybės pilietybę, iki jam sukako *18 metų*, įgijo ne gimdamas. Toks teisinis reguliavimas grindžiamas tuo, kad nustatoma analogija kaip ir asmeniui, kuris turi kitos valstybės pilietybę ir įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę natūralizacijos tvarka ir *per 2 metus* privalo atsisakyti kitos valstybės pilietybės. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Įstatymo 23 straipsnio 4 dalies 2 punktą *2 metų* terminas siejamas su asmeniu, kuris yra raštu pareiškęs savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus *suteikta ar grąžinta* Lietuvos Respublikos pilietybė, *nes jis turi prisiekti per 2 metus nuo dienos*, kurią įsigalioja Respublikos Prezidento dekretas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar grąžinimo. Be to, pagal siūlomą naują nuostatą kitos valstybės pilietybę asmuo gali įgyti bet kada iki jam sukaks 18 metų, todėl atsisakymui kitos valstybės pilietybės jau nebus aktualūs šie 2 metai. Atsižvelgdami į tai, siūlome tikslinti minėtos nuostatos pagrindimą. Taip pat atsižvelgdami į tai, kad pagal Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalį dviguba pilietybė gali būti nustatyta tik išimtiniais atvejais, siūlome pateikti kiek įmanoma siūlomos nuostatos kiekybinį įvertinimą.

2. Projekto 3 straipsnyje keičiamo Įstatymo 15 straipsnyje vartojama nauja „teisėtai gyvenančių Lietuvos Respublikoje“ sąvoka, tačiau neatskleidžiamas jos turinys. Tik Projekto aiškinamajame rašte šios sąvokos turinys aiškinamas per kitą vertinamojo pobūdžio sąvoką, kad tai *laikiniai* Lietuvos Respublikoje gyvenantys asmenys, tačiau neaišku, kiek laiko turi pragyventi Lietuvos Respublikoje ir kas siejama su „teisėtu“ gyvenimu Lietuvos Respublikoje. Atsižvelgdami į tai, kad įstatymuose nustatytas reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas), manome, kad turėtų būti atskleistas šios sąvokos turinys. Taip pat atsižvelgiant į Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d.

įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos), 83 punktą, siūlome Įstatymo 15 straipsnį dėstyti nauja redakcija, nes kaičiamos šios straipsnio dvi dalys iš trijų.

3. Siekiant Įstatymo teksto glaustumo ir atsižvelgiant į tai, kad Projekto 5 straipsnyje ir 6 straipsnio 2 dalyje pildomas Įstatymas analogiška Įstatymo 18 straipsnio 6 dalies nuostata (Įstatyme būtų trys analogiškos nuostatos), siūlome Įstatymą papildyti viena bendra nuostata (atsisakant Projekto 5 straipsnio ir 6 straipsnio 2 dalies ir kartu Įstatymo 18 straipsnio 6 dalį pripažįstant netekusia galios). Taip pat Projekto aiškinamajame rašte siūlome pagrįsti, kodėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka, Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo asmenims, sudariusiems santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiais ir Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo atvejais atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos interesus, o kitais atvejais ši sąlyga netaikoma.

4. Siekiant teisinio aiškumo siūlome tikslinti Projekto 7 straipsnio 3 dalyje keičiamo Įstatymo 23 straipsnio 11 dalyje tikslinti „7 kalendorinių dienų“ terminą – nustatant jo atskaitos pradžią.

5. Siūlome tikslinti Įstatymo nuostatas, nes neaiškus Projekto 7 straipsnio 5 dalyje pildomos Įstatymo 23 straipsnio 13 dalies ir Įstatymo 23 straipsnio 9 dalies santykis, nes pagal Įstatymo 23 straipsnio 9 dalį prisiekiant Lietuvos Respublikai nereikia patekti įrodymų apie kitos valstybės pilietybės netekimą tais atvejais, kai kitos valstybės teisėje nenustatyta jos pilietybės atsisakymo ar netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūrų arba šios procedūros neatitinka protingumo kriterijų vidaus reikalų ministro sprendimu. Projekto 7 straipsnio 5 dalyje pildomoje Įstatymo 23 straipsnio 13 dalyje siūloma nustatyti, kad asmuo, kuriui buvo leista prisiekti Lietuvos Respublikai, nors ir netaikant reikalavimo pateikti įrodymus apie kitos valstybės pilietybės netekimą, turi atsisakyti kitos valstybės pilietybės per vienus metus nuo priesaikos Lietuvos Respublikai davimo dienos, išskyrus atvejus, kai kitos valstybės teisėje nenustatyta jos pilietybės atsisakymo ar netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūrų.

6. Atsižvelgdami į Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtintą tikslingumo principą, reiškiantį, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis, manome, kad pavadinimo „Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos“ (toliau – Migracijos departamentas) įrašymas į Įstatymą vietoj „Vyriausybės įgaliotos institucijos“ formuluotės yra netikslingas. Tikslą, kad visos prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės padavimo ir nagrinėjimo procedūros būtų vykdomos per vieną instituciją – Migracijos departamentą galima pasiekti ir nekeičiant visų siūlomų Įstatymo nuostatų (tuo tikslu nereikėtų keisti daugiau nei 10 Įstatymo nuostatų), o tik keliose Įstatymo vietose vietoj žodžių „Respublikos Prezidento kanceliarija“ įrašyti žodžius „Vyriausybės įgaliota institucija“ arba išbraukti žodžius „Respublikos Prezidento kanceliarija“. Be to, pritariame analogiškai Teisingumo ministerijos 2020 m. birželio 15 d. išvados Nr. 20-6597 (toliau – išvada) 3 pastabai, nes turi būti vengiama situacijų, kai būtų *nepagrįstai apribota Vyriausybės kompetencija tvarkyti krašto reikalus ir optimaliai spręsti vykdomosios valdžios pertvarkymo (optimizavimo) klausimus*, nes be Įstatymo pakeitimo nebūtų

galima daryti valstybės institucijos reformos tokia apimti, jog reikėtų keisti pavadinimą, dalį funkcijų perskirstyti ir pan.

7. Projekto 7 straipsnyje keičiamo Įstatymo 23 straipsnio 12, 13 ir 14 dalyse įvardinamas Respublikos Prezidento *dekretas*, tačiau išaiškinimas, kad Respublikos Prezidentas sprendamas Įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje nurodytus klausimus leidžia aktus – dekretus, pateiktas tik Įstatymo 30 straipsnio 2 dalyje.

8. Prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės *nagrinėjimo nutraukimas* apriboja asmens teisę kreipiantis su prašymu dėl Lietuvos Respublikos pilietybės į valstybės instituciją, kad jis būtų išnagrinėtas, todėl su asmens teisėmis susiję santykiai turi būti nustatyti įstatyme, o ne pavesta tai nustatyti poįstatyminiame teisės akte, kaip siūloma Projekto 13 straipsnio 3 dalyje keičiamo Įstatymo 37 straipsnio 7 dalyje. Be to, šie atvejai būtų tik dėl prašymų, kuriuos nagrinėja Migracijos departamentas ir Vidaus reikalų ministerija. Tai nepagrįstai reiškia, kad kitų subjektų nagrinėjami prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės gali būti nutraukti pagal kitus pagrindus. Atsižvelgdami į tai, ir sistemiškai įvertinus Įstatymo nuostatas, kai nuostatos dėl prašymų dėl šios pilietybės nenagrinėjimo nustatytas Įstatyme (žr. Įstatymo 37 straipsnio 4 dalis), manome, kad ir prašymų dėl šios pilietybės nagrinėjimo nutraukimas (jo atvejai) turi būti nustatytas Įstatyme, o ne pavesta tai nustatyti Vyriausybei poįstatyminiame teisės akte. Atsižvelgiant į tai, siūlome tikslinti Projekto 12 straipsniu keičiamo Įstatymo 9 punktą ir Projekto 13 straipsniu keičiamo Įstatymo 37 straipsnio 7 dalį. Toks teisinis reguliavimas (kai prašymų nagrinėjimo nutraukimo (nenagrinėjimo) pagrindai nustatyti įstatyme) įtvirtintas ir kituose įstatymuose, pavyzdžiui, Viešojo administravimo įstatyme, įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Darbo kodekse ir kituose. Be to, Projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad Projektas be kita ko parengtas ir atsižvelgiant į Specialiųjų tyrimų tarnybos 2019 m. gruodžio 19 d. Antikorupcinio vertinimo išvadą dėl pilietybės atkūrimo proceso. Šios išvados 6.2 papunktyje pasiūlyta *Įstatyme nustatyti* prašymo nagrinėjimo nutraukimo atvejus.

Siūlome įvertinti, ar analogiškais nuostatomis nereikia papildyti ir Įstatymo 12 straipsnio, nes Teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančio pažymėjimo ir lietuvių kilmę patvirtinančio pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 3 d. nutarimu Nr. 281 (toliau – Aprašas), 18 punkte nustatyti prašymo išduoti teisės atkurti pilietybę pažymėjimą arba prašymo išduoti lietuvių kilmės pažymėjimą nagrinėjimo nutraukimo atvejai. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Aprašo VI skyriuje nustatytas šių dokumentų negaliojimas, nors Įstatymo 12 straipsnyje ir 46 straipsnio 2 dalies 1 punkte Vyriausybei pavesta nustatyti teisės atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančio ir lietuvių kilmę patvirtinančio dokumentų *išdavimo* tvarką, todėl Aprašo VI skyriaus nuostatos, kuriose įtvirtintas šių dokumentų *negaliojimas* į šį reguliavimą nepatenka. Be to, atsižvelgiant į tai, kad bendros nuostatos turi būti nustatytos įstatymuose, o ne poįstatyminiuose teisės aktuose (Lietuvoje nėra deleguotosios įstatymų leidybos), Įstatyme, kaip ir kituose įstatymuose, pvz., įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, mūsų manymu, turėtų būti nustatyti dokumentų pripažinimo negaliojančiais pagrindai, o Apraše – tik procedūros (šių nuostatų įgyvendinimas).

Taip pat atsižvelgiant į tai, kad Projekto 13 straipsniu keičiamo Įstatymo 37 straipsnyje sukuriamas tiesioginis teisinis pagrindas patvirtinti poįstatyminį teisės aktą, siūlome tokį teisinį pagrindą sukurti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimui Nr. 1049 „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių prašymų leisti tarnauti kitos valstybės tarnyboje nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

9. Projekto 12 straipsniu keičiamo Įstatymo 33 straipsnis pildomas naujais Migracijos departamento įgaliojimais (funkcijomis), tačiau visi jie nustatyti ir kituose Projektu keičiamo Įstatymo nuostatose (pvz., Įstatymo 33 straipsnio 10 punktą atkartoja Įstatymo 38 straipsnio 6 dalį (Projekto 14 straipsnis), 33 straipsnio 11 punktą – 39 straipsnio 5 dalį (Projekto 15 straipsnis), 33 straipsnio 13 punktą – 23 straipsnio 14 dalį (Projekto 7 straipsnio 6 dalis). Pritardami Teisingumo ministerijos išvados 6 pastabai ir atsižvelgdami į Rekomendacijų 6.1 papunktį, siūlome nekartoti tų pačių nuostatų, o Įstatymo 33 straipsnį papildyti nauju punktu, kuriame nustatyti, kad Migracijos departamentas turi ir kitas Įstatyme nustatytas funkcijas.

10. Atsižvelgdami į Civilinio kodekso 2.10 straipsnį, kuriame nustatyta, kad fizinis asmuo, kuris dėl psichikos ir elgesio sutrikimo negali suprasti savo veiksmų *tam tikroje srityje* reikšmės ar jų valdyti, gali būti teismo tvarka pripažintas neveiksniu toje srityje ir į Projekto 13 straipsnio 1 dalyje keičiamo Įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje atliktą pakeitimą, siūlome keisti Įstatymo 16 straipsnyje vartojamą formuluootę „nustatyta tvarka pripažinti neveiksniais“.

11. Projektą siūlome tikslinti taip pat ir šiais teisės technikos aspektais:

1) Siekiant išvengti skirtingo interpretavimo taikant Įstatymą, siūlome jame suvienodinti vartojamas sąvokas (formuluotes), pavyzdžiui, tokias kaip „kitos valstybės teisėje nenustatyta jos pilietybės atsisakymo ar netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūrą“, „kitos valstybės teisėje nenustatyta jos pilietybės atsisakymo ar netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūrą *arba šios procedūros neatitinka protingumo kriterijų*“ ir „kitos valstybės teisėje nenustatyta jos pilietybės atsisakymo ar netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūrą *arba šios procedūros neatitinka protingumo kriterijų vidaus reikalų ministro sprendimu*“ arba Projekto aiškinamajame rašte pagrįsti, kodėl Įstatyme nustatytos skirtingos formuluočių.

2) Projekto 12 straipsniu keičiamo Įstatymo 33 straipsnio 7 punkte siūlome atsisakyti pridėtinės vertės nesukuriančios nuostatos „teisės aktų nustatyta tvarka“ arba ją tikslinti.

3) Projekto 12 straipsniu keičiamo Įstatymo 33 straipsnio 13 punkte siūlome tikslinti duodamą nuorodą, nes pratęsiamas Įstatymo 23 straipsnio 13 dalyje (Projekto 7 straipsnis) nustatytas terminas.

4) Projekto 13 straipsnio 3 dalyje pildoma Įstatymo 37 straipsnio 7 dalies nuostata neatitinka šio straipsnio pavadinimo turinio esmės, todėl siūlome tikslinti.

Aida Gritienė, tel. 870663839, el. p. aida.gritiene@lrv.lt